דם חטאת פרק אחד עשר זבחים צד.

מסורת הש"ס

א) שבת קכה. סוכה טו. נדה ס:. ב) עיי"ש סו:. ג) תוספתא דכלים פ"ל דכ"ב ה"ד ע"ש. ד) ת"כ צו פ"ו ה"ג, ה) שבת קמנ:. ו) בשבת ליהא. ז) [סס סנ: וש"נ], ח) חגיגה כו: [וש"נ כתי' ונכתי' ממנתו מ"ז. ד"ה כלין. ט) נ"י יעב"ץ ד"ל. י) ד"ה טומנין.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מתי כיוייהו וכו' ולהיגה מקבלה הס"ד והאמר נחתוך:

שינויי נוסחאות

א) כלל כתה"י אשר יזה וכו'. ב) ככל כתה"י משלש על שלש (ד"ק). ובהגי' כן תמיה כי בגרי' הרמב"ם משלשה. וע"ש ובקר"ל: ג) ל"ל השתא (ש"מ: ד) ל"ל לעיריו (ש"מ. וכ"ה גרש"ו). ומהרמ"ם נראל כלים גר' דגר' לגמעיו: ה) רבינא (ר"ש. ד"מ). ל"ל א"ר (גליון). ו) ל"ל וראוי (ש"מ: ז) מכבסין וכו' מגרדין. וכ"ל כתתין. וכ"ל ברש"י (ש"מ: ח) ל"ל וכו' (ש"מ: ט) כתיבא ברכין כתיבא (ש"מ: י) ס"ל אבלוסטום. וכן ברש"י (ש"מ. ד"ל הגריב"ב. בי' הערוך בערך אבלוסטום מו לא עסקינן בכלי אבלוסטום. פי' כלים של עור קטן ועכין. ח"ל הרב המיוסף בנוסחאות דיקן גרסי' אבסלבם ולא יתכן כי אבסלבם כלי יוני מין עץ וכי אמטיליתמים בלשון יוני כלים עשויים מתחיבות עורות לא בגדים ע"כ. ובדברים אלו מיוסב היטב קושית תוס' כתונים כו: ד"ה כלי וכו' ותוס' מנחות ל:. ד"ה כלי כו'. גם בשאלתות פי' ס"ת אותת בכלי אבלוסטום ע"כ. א) נ"מ נוסף דקשין נעבוד (ב"ב. ש"מ: ב) ואינו (ש"מ: ג) ל"ל דקא ילוף ש"מ. ועי' ב"מ: ד) תינח בעי ליתא בכתה"י ידיו. וכן ליתא לאלן בד"ה אלו בעי מבטל. ובד"ה עולבת: ה) עליו מתחילתו לצידו (בתה"י ש"מ). ועי' ס"מ בתרוסים: ו) כפ"ב אי. וכפ"מ נסתן מכאן ועד סה"ד וכ"ב ל"ל למתוך: ז) ל"ל דהא (ש"מ: ח) להוציאו (ש"מ: ט) דהיינו ליסותו (ש"מ: י) עליו לקצעה הוי ראוי לקבל טומאה אי מבטל למחשבתיה כו' (שמרי': יא) ס"מ נוסף כגון כלי עץ: יב) ולהעבירה (ש"מ: יג) דהיינו (ש"מ: יד) בדפרק (ש"מ: טו) בשר שנתבלה ודשרץ בני ל"ל (ש"מ: טו) רש"ק מוחק התיבות שנמוגיים. וגי' ס"מ בין דלא שכיח שייחדו לישיבה. גי' מג"ת פי' ס"מ מקבין בין דלא מייחדו לישיבה. גי' ל"ק בין דלא מינכרא שייחדה לישיבה: טז) התקינה (ב"ש ומגא"ש: יז) ל"ל דמיידי בעור (באה"ר: יח) ל"ל דאיכא (ש"מ: יט) ל"ל בפ' שני (ש"מ: כ) ל"ל דיותר (באה"ר: כא) ל"ל ריב אמרינן. עי' ע"ש. ולגרסתנו קאי מעיקרא דתמרינן ליה הכם לגיסת המקום קפידא ע"ש כמוניה:

שיטה מקובצת

בגד שחיבר עליה לצייה. מיהו יכי מעיקר חיבר עליי כיוליה מדי מיעמלתי וכל קיימת לן יוכדק לדי מעמלתן כמחשבה אלמא מלא בעמי מנסה. ר"ל דמיידי מחיבר עליי לגוזה מחלתו הרש דל. ב"ש:

עין משפט נר מצוה

בו א מי' פכ"ב מהל' כלים הלכה ה:
ב ג פי' הלכה ח:
בח ד מי' שם פכ"ה הל' (ז) (ח):
בט הו מי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ד:
ל ז מי' פכ"ב מהל' שבת הל' יח עוש"ע א"ח סי' שנ סעיף ט:
לא ח ט מי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ב:
לב י מי' פ"ב מהל' עומאת צרעת הלכה ח:

תורה אור השלם

1. כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש. ויקרא ו, כ
2. והנגע אז השתי אז הערב אז כל כלי השרד אשר תכבס ושרד מהם הנגע ובכם שנית ונטהר. ויקרא יג, נח

גליון הש"ס

גמ' דאי בעי חשיב עלה. עיין סוכה דף נז ע"ז תוס' ד"ה דלא חזי. ובגליה דף פ ע"ב תוס' ד"ה מתעלמיתה: [תוס' ר"ה מנין (בהעתקה הקודם) ובן צ"ל נבי מחם כו'. שבת דף קכג ע"א]:

מוסף רש"י

ערבבא. שאוכלין עליו וכסין שאוכלן הוא (ב"מ מו.): לשלשת. שום דכר מיתום כגון דוק לו טלה: מקבחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים, דשמים כר של בגד הוא וכגד שריטו מים הוא כיבוסו: היתה של עור. היתה לשלשת זו על כר של עור, ולאי כר כיבוס הוא: נותן עליה מים עד שתבלה. ומיהו כיבוס ממש לא, דהיאיל ופתם כרים וסקתות כרים ניטנו שיין למיתר בהו כיבוס פעורות לכן, ומיהו סריינן לה זהו כיבוס (שבת קמב:):

לעזי רש"י

דדוויטי"ר רידוניי"ר. לעגל.

ליקוטים

שי"ך לעמי קודם
ושטיפה בכלי חרס נחשת במקום קדוש הוא כי כל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהוכיר ע"כ הרמב"ן ז"ל. אלא"ו אין מקום לקושיא הזאת דכבר תירצו הרמב"ן דכל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהוכיר הכתוב, וכן הוא במגרא דזבחים דף צ"ד ע"ב הכבוס במקום קדוש מנה"מ דתנו רבנן תבשל במקום קדוש, שכירות כלי חרש מנין ת"ל וכלי חרס כו' ע"ש. הרי דדרשינן ר"ל דוכלי חרס מוסיף על ענין ראשון שקאי ג"כ על מקום קדוש הנאמר בתחלה. אמנם יש לומר דא"ן זה מסייע לקושיא זאת דיש לומר דזה חוזר על מקום קדוש הנאמר בכיבוס דהכוונה הוא שהשכירה בכלי חרס הוא במקום קדוש הנאמר בכיבוס, ועדיין לא ידענן שהכיבוס נעשה יהיה בעזרה דשמא ר"א אם מכבסו בחצר אוהל מועד שהוא ג"כ מקום קדוש. דע"כ אין לומר דהכונה הוא דהכל נמשך למקום קדוש הנאמר באכילה חטאת דכתיב ביה חצר אוהל מועד וא"כ למה כתב מקום קדוש בכיבוס כלל הא בלא"ה ידענן שהיה הכיבוס במקום קדוש כמו שידענן בשכירה כלי חרס

וכל מיני בגדים תלמוד לומר [1]אשר אז עליה תכבס יכול שאני מרבה עור משהופשט ת"ל בגד מה בגד דבר המקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה מאי בינייהו אמר אביי [2]מטלית פחותה משלש [3] איכא בינייהו מאן דאמר ראוי הא נמי ראוי [4] דאי בעי [5]חשיב עליה מ"ד דבר המקבל טומאה הא [6] מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא אמר בגד שחישב עליה לצורה [7] איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראוי [8]דאי בעי מבטיל ליה למחשבתיה מ"ד דבר המקבל טומאה [9]השתא מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא [10] אמר [11]עוצבא דחשיב עלה לקצעה איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראויה מאן דאמר דבר המקבל טומאה הא לאו מקבלה טומאה עד דמקצע לה [12]והתניא רבי שמעון בן מנסיא אומר [13]עוצבא שחשב עליה לקצעה טהורה עד שיקציענה: אין טעון כיבוס כו': מנה"מ דת"ר [14] יכול נתן על מקצת בגד יהא כל הבגד טעון כיבוס ת"ל [15]אשר יזה [16]לא אמרתי לך אלא מקום דם בלבד: דבר שהוא ראוי לקבל טומאה [וכו']: סתמא כרבי יהודה ראוי [17] לכיבוס [18]למעוטי כלי דבר גרידה הוא: אחד הבגד ואחד השק כו': למימרא דעור בר כיבוס הוא ורמינהו [19]היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט היתה [20] (על) של עור נותן עליה מים עד שתכלה אמר אביי לא קשיא הא רבנן הא אחרים דתניא הבגד והשק מכבסו [21] הכלי [22]והעור מגררו אחרים אומרים הבגד והשק והעור מכבסו והכלי מגררו כמאן אזלא הא דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושבשיכי ליה מסאניה במיא כמאן כרבנן אמר רבא ומי איכא למאן דאמר עור לאו בר כיבוס הוא והתניא [23]והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס אלא אמר רבא קרא ומתניתין [24]ברבין כי [25] פליגי בקשין והאמר רב חייא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושבשיכי ליה מסאניה במיא בקשין וכרבנן [26]הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי ניקו נימא ליה לקרא דכי כתיבן [27] ברכין כתיבן מי לא עסקינן [28]בכלי אכסלגיא [29] הבאים ממדינת הים [30] וקאמר רחמנא ניבעי כיבוס אלא אמר רבא 'צרעת כיון דמגופיה קא פרחה מחלחלא ליה ומשוי לה רך אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי

כיבוס דהא אינו ראוי וכל שכן אי גרסינן עד שלא הופשט שים הוכחה שלאחר הפשט מקבל טומאה בלא שום מעשה. על כאן הגה"ה. ותיומה כפ' ב) כמה טומנין (שבת דף מט:) משמע דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד דמיא עורות בין עבודים בין שאינן עבודים מותר לטלטלן בשבת ולא אמרו עבודים אלא לענין טומאה בלבד ופי' שם בקונטרס דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ושמא יש לפרש לאחר עיבוד אפילו מחשבה לא נעי אבל קודם עיבוד נעי מחשבה וה"ר חיים מפרש בשם ריב"ל דהתם מיירי בגאותם שעורותיהם כבשרם דתנן בפ' העור והרוטב (חולין דף קכג.) וכולן שעינבן לו שהגן בהן כדי עבודה טהורין וה"ק לא אמרו שים חילוק בין עבודין לשאין עבודין אלא לענין טומאה ובאותם שעורותיהן כבשרם דקודם עיבוד טמאין בכית כדין בשר בה' ונגלה ולדברן בבעבדה ולאחר עיבוד טהורין עד שיחם כו המשה על המשה כדין עור ות"ת דמשמע הכא דעור מהופשט אפילו לה מקבל טומאה כמחשבה הא דומיא דעור שלא הופשט קמרבי דהוי לה ומדחשיב מגה כמחשבה לענין טומאה אם כן מותר לטלטלו בשבת כלאחשבתן בפרק כל הכלים (שבת דף קכג.) בשמטו שאינה נקוטה בגלמי דבין דומיין דמימלך עלה ומשוי לה מגה שרי לטלטלו וקשה מכאן לר"ת דמפרש בכמה טומנין (שם דף מט.) גבי טומנין בשלמין ומטלטלין אותן דמיירי ביבשין אבל לחין לא משום דקשיא ליה הייתי דכל כתבי הקדש (שם דף קנח:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה דקאמר לא נטלטל עור אגב בשר אבל בלא בשר לא וכן בפ"ק דבילה (דף יח:) גבי עור לפני הדוחקן דהתירו קופון משום תמילתן קאמר מהו דתימא דעמא דע"ה משום דחזי למזגא עליה ואפילו בעי"ט קמ"ל כו' וי"ל דאע"ג דמקבל טומאה במחשבה כאן [31] (דלא שכיח) שיימדה ליביה בעוד שהוא לא אסור לטלטל [32] וכן ל"ל נבי מחט שנטל מרבה מו עוקלה דאסרינן לטלטלה אע"ג דאם איתקנא [33] למתות טמאה כדתנן במס' כלים (פרק יג מ"ה) ובקונטרס פי' בפ' כל כתבי הקודש (שבת דף קנח:) דההיא דנמה טומנין דעור [34] כמה גפה ולפירושו צריך לאוקומה נמי דהיא דבילה בנהמה דקה כי הייא דכל כתבי דגבי פסח וטעמא דעור בהמה דקה לא חזיא למזגא כולי האי והא דתנן בפרק כל כתבי (שם) פורסין עור של גדי כו' צריך להעמידה (כ"ש) כשיחדו ליביה אי נמי בדליקה תחילו טפי כדאמר התם ולפר"ת אחי שפיר דמיירי ביבשין כי הייא דבמה טומנין (שם דף מט.): מאי ביניייהו. פירוש לרבי יהודה על כרחן אחיי קרא בבגד דאינו מקבל טומאה אלא דבאוי לקבל ולרבי אלעזר אחיי בבגד דמקבל טומאה אבל בבגד הראוי ואינו מקבל לא בעי כיבוס והשתא אינה בגד הוא זה הראוי ואינו מקבל ואיכא בב"ש

ביניייהו לרבי יהודה בעי כיבוס ולרבי אלעזר לא בעי כיבוס: לשלשת. פירש בערוך צואת תרנגולין:

מקנחה בסמרטוט. אבל ליתן מים אסור משום דסריימו זהו כיבוסו והא דאמר בפ"ק [35] דבילה (דף יח.) נבלה מערמת וטוונלת בבגדיה אומר ר"ת דלא משיב כיבוס משום דהוי דרך לכלוך ויותר [36] מתלכלכים בגדים כשנכנסה בהר לבוסה ממה שמתכבסין וכן מיכי תלילתא דכרים במה אשה (שבת דף ט.) לא אסרינן [37] אלא שמא תטלם ותעבירם ארבע אמות בשבת

ובמריקה ושטיפה שנ"ב לא נאמר בהו מקום קדוש והחזר אדלעיל פניה. אלא דאי ע"ב ציל שאינו חוזר אדלעיל על אכילת חטאת הואיל והפסיק הקרא וכל אשר יגע בבשרה יקדש ואינו חוזר כי אם על מקום קדוש הנאמר בכיבוס ושפיר קמה קושית הגאון מוה' יעקב גוסא מנ"ל שהיה בעזרה. אמנם אעפ"כ למדנו מחותרו של הרמב"ן שנתן טעם על הכתוב שהיה קדם הזיה שאסור להוציאו אחר שנבלע כמו שהיה קודם הזיה אחר שנבלע כמו